

HAJDUK (23) *sb m*

-a- (12), -ã- (3); -ã- *StryjKron* (2); -a- : -ã- *BielKron* (1 : 1).

sg N hajduk (1). ◊ *G* hajduka (1). ◊ *pl N* hajducy (4), hajdukanie (1); -y: -owie *Mącz* (1 : 1). ◊ *G* hajduk(o)w (8). ◊ *D* hajduk(o)m (2). ◊ *A* hajduki (2). ◊ *I* hajduki (3). ◊ *V* hajducy (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Żołnierz piechoty lekko uzbrojonej, złożonej z najemników węgierskich; veles Calep; pedes Cn* (6) : Krol [...] obrocił się ze wśyftkim woyskiem do Wielkich Luk/ wypráwiwŷy ná pirwŷzã stráž/ [...] Pánã Ianã Wołminŷkiego/ [...] z kilkiem Rot/ y Tátárow Nahayŷkich połkiem/ y z piãciã ŷet Haydukow *StryjKron* 787; *Paprup* K2v; *Veles – Haiduk, drãlo, lanczknecht. Calep* 1106a; *Z* żołniãrzmi nie towãrzyŷz/ á zwłãczã z háyduki *WyprPl* C3v; *KmitaSpit* Bv, B3.

2. *Pachołek, strážnik, żołnierz w słuźbie na dworach magnackich; custodiarius, lecticarius, servus, stipator Cn* (11) : ten p. pisarz porwawszy się z swego miejsca z hajduki.. hajdukom strzelać rozkazał *ZapMaz II G* 97/90, *II G* 97/89v; *MWilkHist* B3v, D2v; *Paprup* H2v; *Iordan* łaski szukaiãc trzysta haydukow chowa *ActReg* 155; *WyprPl* A2v.

W połączniu szeregowym (1): *A* biednãŷ to Wolnoŷć/ ktora przyiãcioł/ ábo ŷlug/ ábo háydukow do obrony potrzebuie. *GórnRozm* C.

Szeregi: »pachołek, hajduk« (1): *A* zwłãczãã gdyby ŷie ná to obracãły y inŷe nieznoŷne wydatki w tey Koronie/ ná zbyteczne woźniki/ ŷzory/ kãrety/ bárwy/ páchołki/ háyduki *PowodPr* 83.

»żołnierz i hajduk« (1): *Lecz dla pompy y ŷeymow/ y żołnierzow/ y háydukow/ y pomŷty nieprzyiãcioł/ y dla okazãloŷci y pychy: by y wioŷkami przyplãcić/ tedy być muŷi. SkarKazSej* 705a.

3. *Nazwa walecznych, ubogich mieszkańców różnych krajów Półwyspu Bałkańskiego i Europy ŷrodkowej, czãsto obrońców uciŷnionych (przypisywane im przez Bielskiego wŷpółdziałanie z Turkami jest chyba niezgodne z prawdã historycznã)* (6) : *Máchometh Sãdziak Biłãgrodzki/ obeŷlał pŷetko inne Sãdziaki/ y do Budzyniã poŷlał o pomoc/ przyciãgnęło kniemu ludu ieznego około dwudzieŷtu tyŷiãc/ pieŷzego teź ludu niemãlo zwłãczãã gornego/ Haydukow/ ktore Turcy zowã Martálãfy/ po Słowieńŷku Vŷkãcy* *BielKron* 309; *BielSpr* 66; mogli teź być ci *Iatwieźowie z Iãzygãmi Metanaŷti iednego rodu/ ktorych iezcze po czãŷci ieft w Wãgrzech nád Rzekã Ciŷã albo Tibiŷkiem/ chłopi czyŷci Hayducy/ á tymźe przezwiŷkiem Iãzygow/ albo Iatwieźow y dzieŷ ŷie miãnuiã. StryjKron* 205.

Szereg: »janczar i hajduk« (1): co godzinã tho *Thurkow* przybywãlo [!] pieŷzych zwłãczãã z gor *Iãnczãrow y Háydukow* *BielKron* 309v.

a. *Koczownik* (2) : *Nomades, Lud w Affrice/ teź w Scythiey* którzy nie mãyã pewnego mieŷzkãnia, tilko ŷie z bydłem y tãm y fãm tłuãã/ mãle chãlupki s łobã woźã Háydukanie albo Háyducy mogã być zwãni/ co teź y Tátárowie cziniã. *Mącz* 249b.

Synonimy: 1. 2. *drab, drabant, lancknecht, pacholek, żołnierz.*